

Szafránska, Agnieszka

[Slovanský svět očima badatelů a publicistů 19. a 20. století: sborník z mezinárodní vědecké konference k 50. výročí úmrtí Ludvíka Kuby]

Opera Slavica. 2008, vol. 18, iss. 3, pp. 56-58

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/116766>

Access Date: 06. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

mistické (např. R. Železarovová – *Иван Мърквичка – чешкият радетел за развитието на българското изобразително изкуство*).

Autorky jazykovědných příspěvků v tomto sborníku (L. Majchráková – *Jazyk a Slováci v Bulharsku*, Sn. Jovevová-Dimitrovová – *Резултати и речеви модели от социолингвистична анкета, проведена сред българите в Словакия*, Ch. Dejkovová – *Към произхода на чешките народни орнитоними trázek, holomtrázek*) – jak už jejich studie napovídají – obracejí svou pozornost i do oblasti slovakistické. Srovnávací pohled na české a bulharské procesy při tvoření slov zvolila pro svůj příspěvek Cv. Avramovová (*Прилагателни с анти- или антиприлагателни*), „okénko“ do frazeologie pootevřela M. Kuzmovová (*За турците и тиквите /или по въпроса за мотивацията на едно чешко устойчиво сравнение/*), různé typy jazykových chyb při komunikaci představila M. Rumenovová (*POURQUOI бе, джанъм?*). Mnoho příspěvků má velmi hravé, nejednoznačné nebo tajuplné názvy, což dobře podtrhuje slavnostní a odlehčený tón celého sborníku.

Velmi zajímavé a emocemi nabitě příspěvky jsou ty, jež se věnují nevšedním zážitkům nebo peripetiím autorů spojeným s jubilem. Většina z nich popisuje své první setkání s V. Penčevem nebo okolnosti seznámení. Autoři příspěvků rovněž mnohde prezentují vlastní pohled na Penčevovu práci – a to jak vědeckou, tak i pedagogickou (B. Dičev, Sn. Jovevová-Dimitrovová, Kat. Sedláková, V. Angelov, V. Tončevová, I. Velkov, M. Jakoubek).

Na konci sborníku čtenáře jistě potěší kompletní bibliografie Penčevových odborných prací, nechybí ani rejstřík všech autorů shromážděných textů.

Spolu s nimi a celou bohemistickou obcí v Bulharsku přejeme Vladimíru Penčevovi i my, brněnští slavisté a balkanisté, hodně zdraví a mnoho elánu do dalších let!

Elena Krejčová

Slovanský svět očima badatelů a publicistů 19. a 20. století. K 50. výročí úmrtí Ludvíka Kuby. Red. Kaleta, P., Tyllner, L., Etnologický ústav AV ČR, v.v.i., Praha 2007, 244 s.

Každy slawista z radością powita nowość wydawniczą *Slovanský svět očima badatelů a publicistů 19. a 20. století. K 50. výročí úmrtí Ludvíka Kuby*. Powstała ona jako efekt pracy zbiorowej, wynik rozpraw na międzynarodowej konferencji naukowej, która odbyła się w dniach 16-17 listopada 2006 roku w Opolu (w ramach VIII Dni Łuzyc), a była poświęcona pamięci Ludwika Kuby. Głównymi organizatorami tejże konferencji był Uniwersytet Opolski, Stowarzyszenie Polsko-Serbołużyckie *Pro Lusatia*, Maćica Serbska oraz Instytut Etnologii Czeskiej Akademii Nauk (Etnologický Ústav Akademie Věd České republiky), której nakładem i pracą redaktorów Petra Kalety i Lubomíra Tyllnera doszło do utrwalenia odczytów w postaci książki (a efekt tej przede wszystkim polsko-czeskiej współpracy widać już na podstawie strony tytułowej, podającej temat konferencji i tym samym tytuł tomu w języku czeskim, i kontrtytułowej w języku polskim).

Omawiana pozycja wydawnicza kierowana jest głównie do slawistów nie tylko ze względu na prezentowaną problematykę, ale też ze względu na fakt, że referowano w wielu językach: po polsku, czesku, słowacku, serbsku, bułgarsku, słoweńsku i górnołużycku (resume przygotowano przeważnie w języku angielskim).

Recenzowana książka wpisuje się w tradycję spotkań naukowych skupionych wokół tematu czeskiego badacza folkloru przede wszystkim muzycznego i malarza, gdyż już w 2003 roku odbyło się podobne spotkanie naukowe w Budziszynie (*Ludvík Kuba – folklorist, spisovačel a moler*). Przy kolejnej konferencji (opolskiej) wątki związane z działalnością Ludwika Kuby uzupełniono, a także ukazano jego pracę na tle dokonań innych badaczy Słowiańszczyzny i zajęto się problemami ogólnosłowiańskimi.

Takie rozwiązanie tematyczne przyjęli redaktorzy zbioru pokonferencyjnego, tytułując kolejno podrozdziały (nierównomierne pod względem objętości): *Ludvík Kuba* (pięć artykułów), *Další badatelé ve slovanském světě* (aż czternaście referatów), *Slovanské problémy* (tylko trzy artykuły). Podział ten uwzględnia trzy podstawowe aspekty wiodącego tematu, lecz brakuje w nim podkreślenia obecności tematyki łużyckiej, z którą związanych jest ponad jedna trzecia referatów.

Zagadnienia łużyckie (którym niestety nieczęsto poświęca się tyle miejsca podczas obrad naukowych) skupiają się wokół trzech podstawowych aspektów: muzycznego (artykuły Petra Ch. Kaliny, Viktora Velka,), literackiego (prace Jurija Łuščanskiego, Měrcina Völkla, Marcela Černego, Piotra Pałysa) i etnologicznego (referaty Petra Kalety, Měrka Šolty-Scholze). Priorytetowe okazują się jednak referaty związane z postacią Ludwika Kuby. Dwa z nich wiążą się z tematyką łużycką (*Literární, hudební a výtvarné dílo Ludvíka Kuby jako jedinečný pramen výzkumu lužickosrbských chordofonů; Josef Páta a lužicko-srbská hudba*), inne natomiast przedstawiają dokonania Ludwika Kuby w świecie Słowian południowych (*Istraživački rad Ludvíka Kube u oblasti muzičkog folkloru na prostoru Crne Gore, Bosne i Hercegovine i Srbije; Ludvig Kuba u formalnoj analitici srpskih vokalnih oblika*) lub stanowią podsumowanie dokonań czeskiego badacza na tle jemu i nam współczesnej nauki (*Folkloristické dílo Ludvíka Kuby a současnost*).

Kolejny krąg refleksji zakreśla tematyka dotycząca pracy innych działaczy i badaczy Słowiańszczyzny, która została przedstawiona według różnych kluczy, związanych przede wszystkim z obszarem kulturowym Słowian zachodnich (omówiono działalność Izmaïła I. Sriezniewskiego, Oskara Kolberga, Lucjana Malinowskiego, Matija Murka, Václava Tilleho, Jana Michała Rozwadowskiego, Josefa Hlubka, Josefa Karáska, Franka Wollmana, Wojciecha Koćki i Jurija Pilka). Przedstawiono także postać bułgarskiego zbieracza i badacza folkloru – Nikolaja Kaufmana.

Dwa pierwsze artykuły z ostatniego rozdziału *Slovanské problémy* trudno uznać za zgodne z tematem konferencji. Mimo to wielką stratą dla tomu byłoby pominięcie w nim tekstu Ingrid Slavec-Gradišnik, która w niezwykle interesujący sposób przedstawiła kształtowanie się idei wspólnotowych i rozwój pojęcia słoweńskiego etnosu. Inaczej Magdaléna Paříková, której artykuł nie odpowiada obranemu przez siebie tematowi, ale za to dzięki przedstawieniu przyczyn powstania i wiodących idei czasopisma *Slovaca et Slavica* mógłby być włączony do rozdziału zatytułowanego na przykład *Praca badaczy XIX i XX wieku*.

Niewątpliwie wielką zaletą przedstawianego tomu jest szerokie pole badawcze, co przez referentów dobrze wykorzystane czyni ze zbioru rzecz interesującą i pełną slawistycznych rozmaitości. Niestety ta sama cecha sprawia jednocześnie, że obok artykułów bardzo ciekawych, odkrywczych (Sanja Radinović, *Ludvig Kuba u formalnoj analitici srpskih vokalnih oblika*) lub odkrywających na nowo (Jurij Łuščanski, *Ludvík Kuba wo Jakubje Barće Čišinskim*) znajdują się teksty raczej o charakterze referującym, sprawozdawczym (Joanna Maksym-Benczew i Mariusz Patelski, *Jan Michał Rozwadowski i jego zainteresowania Słowiańszczyzną*). Wreszcie ta sama cecha sprawia, że tom pokonferencyjny

Slovanský svět očima badatelů a publicistů 19. a 20. století. K 50. výročí úmrtí Ludvíka Kuby může být interesující knížka dla tych, którzy ze słowiańskim światem są już naukowo zaznajomieni i dla tych, którzy swoją przygodę dopiero zaczynają.

Agnieszka Szafránska

Hralovy dějiny moderní ruské literatury

Milan Hrala vydal v nakladatelství Karolinum rozsáhlý spis *Ruská moderní literatura (1890-2000)*, jímž se zařadil mezi nemnohé naše badatele, kteří popsali a vyložili vývoj ruské literatury ve větším časovém úseku a s důkladnou biografickou a bibliografickou dokumentací. Koncepcí a dokonce i názvem navázal na práci Radegasta Parolka a Jiřího Honzika *Ruská klasická literatura (1789-1917)*. Hrala se tu přímo i nepřímou hlásí ke svým učitelům – Bohumilu Mathesiovi, Radegastu Parolkovi a Miroslavu Drozdovi (s posledním spolupracoval na řadě publikací).

Vlastnímu výkladu v rozmezí 1890-2000 předchází v knize o 760 stranách velká úvodní pasáž o historii Ruska a též o principech, jež určují autorův přístup k látce, dále kapitola *Kořeny a tradice* o začátcích novodobé ruské literatury od 18. století a ve století devatenáctém, kde se čtenář stručně dozvídá o základních literárních směrech, osobnostech a jejich díle v daném období. Hrala se odchyľuje od tradiční periodizace klasické literatury, chronologie výkladu je však poněkud nejasná. Následuje kapitola *Historické a kulturně-politické okolnosti*, v níž už jde o století dvacáté a kde výklad o těchto okolnostech (raději bych mňořil o předpokladech) spojuje s jejich odrazem v samé literatuře, což dobu osvětľuje mnohdy působivěji než suchá historická data.

Ani v dalším výkladu nepoužívá autor periodizaci, jíž jsme přivykli z ruských pramenů, když vyděľuje „*Střbrný*“ a „*železný*“ věk s jeho literárními směry a skupinami, *Novorealismus v nových okolnostech*, kapitolu *Zpět ke kořenům a tradicím* a na závěr *Konec... a znovu začátek*. Toto rozvržení dějin literatury 20. století se mi jeví až na výjimky, o nichž bude řeč dále, jako účelné. Dalo Hralovi volný prostor pro výstižné charakteristiky programů literárních skupin a organizací, skvělé portréty autorů a jejich životopisy, nejednou se svěžím materiálem, i minikapitoly o jednotlivých dílech, v nichž čteme i řadu citátů z charakteristických pasáží, event. i z literárně-historických prací. Hrala nejednou cituje ze spisů Miroslava Drozdy i jiných českých literárních historiků, a také – souhlasně i polemicky – z ruských pramenů. Při charakterizování literárních směrů a skupin předává často slovo některému z jejich představitelů, což posiluje autenticitu výkladu. To je významné zvláště tehdy, když jde o méně známou či méně v sekundární literatuře frekventovanou skupinu. Řazení výkladu o skupinách se nepřidřuje chronologie, nýbrž návaznosti nebo blízkosti jejich programu. Dramatickou tvorbu Hrala ve své práci nesleduje kromě té, kterou vytvářeli prozaici. Stručně se zabývá českou reflexí díla každého spisovatele, jen občas však uvádí i překladatele, což je překvapivé u dlouholetého pracovníka Ústavu translatologie. Snad počítal s tím, že brzy vyjde velký slovník rusko-českých literárních vztahů, kde naopak výčet a úloha překladatelů bude zdůrazněna. K tomuto obecnému hodnocení Hralovy knihy bych rád ještě dodal: spis obsahuje řadu trefných zobecnění celkového vývoje literatury, a tak autor patrně považoval za nadbytečné dělat rozsáhlejší závěry. Po charak-